

Informasjon i samsvar med kravene i kapitalkravsforskriftens del IX (Pilar 3)

Oppdatert per 31. desember 2013

BERG
SPAREBANK
lokalbanken

Innhold

1	Innledning og formål med dokumentet	2
1.1	Formål.....	2
2	Konsolidering	2
2.1	Oversikt over datterselskaper, tilknyttede selskaper mv	2
2.2	Forskjeller mellom regnskapsmessig konsolidering og konsolidering etter kapitaldekningsbestemmelsene	2
2.3	Begrensninger på overføring av kapital eller tilbakebetaling av gjeld mellom konsernselskaper	2
3	Ansvarlig kapital og kapitalkrav – pilar 1	2
3.1	Ansvarlig kapital	3
3.2	Kapitalkrav	3
4	Kredittrisiko og motpartsrisiko	3
4.1	Definisjon av mislighold og verdifall	4
4.2	Metode for beregning av nedskrivninger	4
4.3	Engasjementer fordelt på engasjementstyper, typer av motparter og geografiske områder	5
4.4	Engasjementer fordelt på engasjementstyper og gjenstående løpetid	5
4.5	Mislighold, nedskrivninger og avsetninger	5
4.6	Endringer i nedskrivninger og avsetninger.....	6
4.7	Bruk av offisiell rating for kapitaldekningsformål	6
4.8	Engasjementsbeløp og bruk av sikkerheter m.v. ved fastsettelse av kapitalkrav ..	6
4.9	Motpartsrisiko knyttet til derivater	7
5	Egenkapitalposisjoner	7
6	Renterisiko	7
7	Styring og kontroll av risiko.....	8
7.1	Formål og prinsipper for ICAAP	8
7.2	Styring og kontroll av enkeltrisikoeer	10
7.2.1	Kredittrisiko	10
7.2.2	Markedsrisiko	11
7.2.3	Operasjonell risiko	11
7.2.4	Konsentrasjonsrisiko	11
7.2.5	Eiendomspriserisiko	12
7.2.6	Likviditetsrisiko.....	12
7.2.7	Forretningsrisiko	12
7.2.8	Omdømmerisiko.....	12
7.2.9	Strategisk risiko.....	13
7.3	Bankens godtgjørelsesordning	13

1 Innledning og formål med dokumentet

1.1 Formål

Formålet med dette dokumentet er å oppfylle kravene til offentliggjøring av finansiell informasjon etter kapitalkravsforskriftens del IX (pilar 3).

Det vil bli utarbeidet et tilsvarende dokument hvert år i tilknytning til årsrapporten. Vesentlige endringer som gjør at innholdet i dokumentet avviker betydelig fra faktiske forhold vil kunne medføre hyppigere oppdatering av informasjonen.

Alle tall i dokumentet er per 31. desember 2013 med mindre annet fremgår.

Berg Sparebank benytter standardmetoden ved beregning av kapitalkrav for kredittrisiko. Dette innebærer at det brukes standardiserte myndighetsbestemte risikovekter ved beregning av kapitalkravet. For beregning av kapitalkrav for operasjonell risiko benyttes basismetoden som innebærer at kapitalkravet beregnes i forhold til inntekt siste tre år. Banken har ikke handelsportefølje og beregner derfor ikke kapitalkrav for markedsrisiko.

Det vises til annen litteratur for en nærmere beskrivelse av kapitaldekningsreglene.

2 Konsolidering

2.1 Oversikt over datterselskaper, tilknyttede selskaper mv

Berg Sparebank har ett heleid datterselskap – Storgaten 10 AS. Selskapet hadde i 2013 et overskudd på NOK 169.545,- etter skatt. Berg Sparebank Eiendomsformidling AS, som Berg Sparebank har 80 % eierandel i, hadde et overskudd etter skatt på NOK 1.617.696,-.

Navn	Antall aksjer	Bokført verdi	Eierandel	Andel av stemmerett	Forretningskontor	Type virksomhet
Berg Sparebank Eiendomsformidling AS	600	600.000	80 %	80 %	Halden	Eiendomsformidling
Storgaten 10 AS	1.000	100.000	100 %	100 %	Halden	Eiendomsforvaltning

2.2 Forskjeller mellom regnskapsmessig konsolidering og konsolidering etter kapitaldekningsbestemmelsene

Det er benyttet samme prinsipp ved regnskapsmessig og kapitaldekningsmessig konsolidering.

2.3 Begrensninger på overføring av kapital eller tilbakebetaling av gjeld mellom konsernselskaper

Det er ingen overføring av kapital mellom selskaper i konsern uten etter styrebehandling i morselskap.

For øvrig reguleres adgangen til overføring av kapital, eller tilbakebetaling av gjeld mellom selskapene i konsernet, av den til enhver tid gjeldende lovgivning for bransjen.

3 Ansvarlig kapital og kapitalkrav – pilar 1

Kapitaldekningsreglene har krav om minimum 9 % ren kjernekapital med opptrapping til 10 % gjeldende fra 1.7.2014. Kapitalkravet skal dekke 3 risikoområder – Kredittrisiko, Markedsrisiko og Operasjonell risiko. Avhengig av bankens størrelse og kompleksitet gir reglene mulighet for at det kan benyttes ulike beregningsmåter for de tre risikoområdene.

For beregning av kapitalkrav for operasjonell risiko benyttes basismetoden som innebærer at kapitalkravet beregnes i forhold til inntekt siste tre år.

3.1 Ansvarlig kapital

Berg Sparebanks ansvarlige kapital er i sin helhet kjernekapital. Den består av sparebankens fond, et gavefond samt en evigvarende fondsobligasjon pålydende NOK 30 mill. Fondsobligasjonen har mulighet for Call etter 10 år - 13.10.2014. Et eventuelt behov for utstedelse av ny fondsobligasjon skal avklares innen 30.6.2014

Spesifikasjon av ansvarlig kapital (tall i tusen NOK)

	Morbank	Konsern
Kjernekapital:		
Sparebankens fond	257.524	257.524
Gavefond	5.464	5.464
Fondsobligasjoner	30.000	30.000
Fradrag i kjernekapital:		
Overfinansiering av pensjonsforpliktelser	-1.206	-1.206
Utsatt skattefordel	-	-136
Sum kjernekapital	291.782	291.646
Fradrag i tilleggskapital:		
Ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	-42.781	-42.781
Sum fradrag	-42.781	-42.781
Netto ansvarlig kapital	249.001	248.865
Kjernekapitaldekning	21,00 %	20,88 %
Ren kjernekapitaldekning	18,47 %	18,36 %

3.2 Kapitalkrav

Tabellen nedenfor viser kapitalkrav for kredittrisiko fordelt på de enkelte engasjementskategoriene slik disse er definert i kapitalkravsforskriften. I tillegg vises kapitalkrav for motpartsrisiko og operasjonell risiko og samlet kapitalkrav.

Minimumskrav til ansvarlig kapital (beløp i tusen kroner)

Engasjementskategorier	Morbank	Konsern
Stater og sentralbanker		
Lokale og regionale myndigheter		
Offentlig eide foretak		
Multilaterale utviklingsbanker		
Internasjonale organisasjoner		
Institusjoner	8.083	8.083
Foretak	11.788	11.101
Massemarkedsengasjementer	-	-
Engasjementer med pantessikkerhet i bolig	57.769	57.769
Forfalte engasjementer	751	751
Høyrisiko-engasjementer	-	-
Obligasjoner med fortrinnsrett	708	708
Andeler i verdipapirfond	917	917
Øvrige engasjementer	9.331	10.570
Sum kapitalkrav for kredittrisiko	89.347	89.900
Kapitalkrav for operasjonell risiko	9.671	9.671
Fradrag standardmetoden	-4.163	-4.163
Sum	94.855	95.407

4 Kredittrisiko og motpartsrisiko

Med kredittrisiko mener vi risikoen for at en kredittinstitusjon ikke får tilbakebetalt det den har krav på i form av renter og avdrag fordi låntaker ikke har vilje og/eller evne til å betale.

Bankens forretningsmessige formål er først og fremst å ta i mot innskudd og å låne ut penger til publikum og næringsvirksomhet med tilstrekkelig sikkerhet. Kredittrisiko er derfor en inntektskilde og en strategisk risiko for banken. Kredittrisiko vil utgjøre hovedbestanden av bankens totale risiko.

4.1 Definisjon av mislighold og verdifall

Definisjon misligholdte engasjement:

Et engasjement anses for å være misligholdt når kunden ikke har betalt forfalte terminer på utlån innen 90 dager etter forfall, eller når overtrekk på rammekreditt ikke er inndekket som avtalt innen 90 dager etter at rammekreditten ble overtrukket.

Definisjon øvrige tapsutsatte engasjement:

Et engasjement som ikke er misligholdt etter reglene overfor kan bli definert som tapsutsatt når det må påregnes at debitor ikke vil være i stand til å innfri sine forpliktelser og det heller ikke kan forventes at sikkerhet vil dekke lånet ved en eventuell realisasjon.

Definisjon verdifall:

Utlån og garantier vurderes etter "Forskrift om regnskapsmessig behandling av utlån og garantier i finansinstitusjoner av 21.12.2004". Utlån måles ved første gangs balanseføring til virkelig verdi (lånebeløpet som er overført kunden). Ved senere måling vurderes utlån til restverdi med fradrag for antatt verdi av pant.

Dersom det foreligger objektive bevis for at et utlån eller en gruppe av utlån har verdifall, foretas nedskrivning for verdifallet.

Banken har utarbeidet egne retningslinjer for nedskrivning for tap på utlån og garantier. Retningslinjene omhandler hovedsakelig følgende dimensjoner:

- Personmarked/bedriftsmarked
- Vesentlige/uvesentlige engasjement
- Misligholdte/ikke misligholdte engasjement
- Risikoklasser

Kriterier for beregninger av nedskrivninger på individuelle utlån er at det foreligger objektive bevis for verdifall. Objektive bevis på at et utlån har verdifall inkluderer, ifølge utlånsforskriften, observerbare data banken har kjennskap til om følgende tapshendelser:

- Vesentlige finansielle problemer hos debitor
- Betalingsmislighold eller andre vesentlige kontraktbrudd
- Økning av underdekning i sikkerheter
- Det anses som sannsynlig at debitor vil inngå gjeldsforhandling, annen finansiell restrukturering eller at debtors bo blir tatt under konkursbehandling

4.2 Metode for beregning av nedskrivninger

Banken foretar kvartalsvise vurderinger av vesentlige engasjement med tanke på individuelle og gruppevise nedskrivninger.

Individuelle nedskrivninger på utlån.

Dette er avsetninger til dekning av påregnelige tap på engasjement som er identifisert på tapsutsatte på balansedagen. Nedskrivninger skal foretas ut i fra objektive bevis, jfr. forrige avsnitt.

Nedskrivninger på grupper av utlån.

Nedskrivning på grupper av utlån beregnes med utgangspunkt i bankens risikoklassifiseringssystem. Banken har ikke identifisert grunnlag for nedskrivninger i spesielle grupper, men vurderer endringer i gruppenedskrivninger på bakgrunn av endring i forholdet mellom risikoklassene. Prosentsatsene som benyttes er basert på en analyse av risiko og historiske tapstall. Til fradrag kommer engasjement som vurderes individuelt.

4.3 Engasjementer fordelt på engasjementstyper, typer av motparter og geografiske områder

Matrisen viser samlet engasjementsbeløp etter individuelle nedskrivninger fordelt på engasjementstyper, typer av motparter og geografiske områder.

Engasjement¹ fordelt på engasjementstyper, geografiske områder og typer av motparter (beløp i tusen kroner)

Type motpart	Utlån og fordringer	Ubenyttede rammer	Garantier	Sum
Personkunder	1.486.784	50.656	3.381	1.540.821
Primærnæring	124.774	16.430	2.875	144.079
Transport	3.179	928	1.045	5.152
Handel	27.838	5.241	5.682	38.761
Eiendomsdrift	79.257	1.032	150	80.439
Industri	9.490	33.349	1.040	43.879
Bygg og anlegg	81.459	15.670	9.055	106.184
Tjenesteytende næringer	46.504	10.268	300	57.072
Øvrige næringer	21.973	4.535	1.601	28.109
Eika BoligKreditt	-	-	96.842	96.842
Pengemarkedsfond	45.876	-	-	45.876
Øvrige finansinstitusjoner (inkl. Norges Bank)	323.723	-	-	323.723
Sum	2.250.857	138.109	121.971	2.510.937
"Hjemkommuner"	1.634.366	128.860	19.358	1.782.584
Øvrige deler av Norge	612.042	9.168	99.983	721.193
Utland	4.449	81	2.630	7.160
Sum geografisk fordeling	2.250.857	138.109	121.971	2.510.937
Gjennomsnitt ²	2.152.291	137.656	80.439	2.216.516

¹ Etter individuelle nedskrivninger

² Gjennomsnitt av inngående og utgående balanse siste år

4.4 Engasjementer fordelt på engasjementstyper og gjenstående løpetid

Matrisen viser beløp for ulike engasjementstyper fordelt på løpetid.

Engasjementer¹ fordelt på engasjementstyper og gjenstående løpetid (beløp i tusen kroner)

Engasjementstyper	Inntil 1 måned	1-3 måneder	3-12 måneder	1-5 år	Over 5 år	Uten løpetid	Sum
Utlån og fordringer	381.749	26.390	107.785	549.761	1.130.037	55.135	2.250.857
Ubenyttede rammer			97.373		40.736		138.109
Garantier				121.971			121.971
Sum	381.749	26.390	205.158	671.732	1.170.773	55.135	2.510.937

¹ Etter individuelle nedskrivninger

4.5 Mislighold, nedskrivninger og avsetninger

Matrisen viser misligholdte utlån og individuelle nedskrivninger på utlån samt avsetninger på garantier fordelt på typer av motparter og geografiske områder.

Mislighold, nedskrivninger og avsetninger på garantier (beløp i tusen kroner)

Type motpart	Misligholdte engasjementer	Engasjementer med nedskrivninger	Samlede nedskrivninger ¹	Resultatførte nedskrivninger ¹ siste år	Garantier med avsetning ²	Avsetninger på garantier
Personkunder	6.745	5.407	2.349	-8		
Primærnæring	-	1.653	1.300	300		
Transport	8	-	-	-350		
Handel	-	-	-	-600		
Eiendomsdrift	-	-	-	-		
Industri	-	-	-	-		
Bygg og anlegg	2.278	6.533	1.400	1.400		
Tjenesteytende næringer	309	-	-	-		
Øvrige næringer	670	-	-	-		
Sum	10.010	13.593	5.049	742		
"Hjemkommuner"	6.731	7.033	2.492	342		
Øvrige deler av Norge	3.279	6.560	2.557	400		
Utland	-	-	-	-		

¹ Kun individuelle nedskrivninger

² Samlet garantibeløp der det er foretatt avsetning

4.6 Endringer i nedskrivninger og avsetninger

Endringer i nedskrivninger på individuell utlån og avsetninger på garantier siste år (beløp i tusen kroner)

	Utlån	Garantier	Sum
Individuelle nedskrivninger 01.01.2013	4.308	-	4.308
-Konstaterte tap i perioden hvor det tidligere er foretatt nedskrivning	-2.622	-	-2.622
+Økte individuelle nedskrivninger i perioden	1.627	-	1.627
+Nye individuelle nedskrivninger i perioden	2.008	-	2.008
-Tilbakeføring av individuelle nedskrivninger i perioden	-271	-	-271
Individuelle nedskrivninger pr. 31.12.2013	5.049	-	5.049

Endringer i nedskrivning på grupper av utlån siste år (beløp i tusen kroner)

Inngående balanse	7.031
+/- Periodens nedskrivninger på grupper av utlån	2.227
Utgående balanse	9.258

Årets nedskrivninger og gjenvinning på tidligere års nedskrivninger (beløp i tusen kroner)

	Utlån	Garantier	Sum
Årets endring i individuelle nedskrivninger	742	-	742
Årets endring i gruppenedskrivninger	2.228	-	2.228
+Konstatert tap på engasjement med tidligere individuell nedskrivning	2.622	-	2.622
+Konstaterte tap på engasjementer uten tidligere individuell nedskrivning	1.341	-	1.341
-Inngått på tidligere konstaterte tap	-1.079	-	-1.079
Periodens tapkostnad	5.854	-	5.854

4.7 Bruk av offisiell rating for kapitaldekningsformål

Etter standardmetoden vil kapitalkravet kunne avhenge av motpartens offisielle rating. Offisiell rating vil i liten grad være aktuelt for bankens lånekunder, men kan være aktuelt for utstedere av verdipapirer banken plasserer i. I så fall er det rating fra Standard & Poor's, Moody's og/eller Fitch som er aktuelle. Berg Sparebank har per rapporteringstidspunktet ingen engasjementer hvor ratingen påvirker kapitaldekningen.

4.8 Engasjementsbeløp og bruk av sikkerheter m.v. ved fastsettelse av kapitalkrav

Matrisen viser samlet engasjementsbeløp før og etter at det er tatt hensyn til sikkerheter samt engasjementsbeløp som er fratrukket den ansvarige kapitalen.

Engasjementsbeløp og bruk av sikkerheter m.v. ved fastsettelsen av kapitalkrav (beløp i tusen kroner)

Engasjementskategorier	Engasjements beløp før sikkerheter	Engasjements beløp etter sikkerheter	Fratrukket den ansvarlige kapitalen	Andel sikret med pant ¹	Andel sikret med garantier ¹
Stater og sentralbanker	80.404	80.404	-	0 %	0 %
Lokale og regionale myndigheter	-	-	-	0 %	0 %
Offentlig eide foretak	-	-	-	0 %	0 %
Multilaterale utviklingsbanker	-	-	-	0 %	0 %
Internasjonale organisasjoner	-	-	-	0 %	0 %
Institusjoner	217.343	217.343	-	0 %	0 %
Foretak	218.475	216.122	-	0 %	0 %
Massemarkedsengasjementer	-	-	-	0 %	0 %
Engasjementer med pantesikkerhet i bolig	1.818.180	1.818.180	-	90,4 %	0 %
Forfalte engasjementer	8.467	8.467	-	74,1 %	0 %
Høyrisiko-engasjementer	-	-	-	0 %	0 %
Obligasjoner med fortrinnsrett	88.522	88.522	-	0 %	0 %
Andeler i verdipapirfond	48.166	48.166	-	0 %	0 %
Øvrige engasjementer	138.934	137.068	-	0 %	0 %
Sum	2.618.491	2.614.272	-		

¹ Her tas kun hensyn til garantier og pant som har betydning for beregning av kapitalkrav. Andel regnet av engasjementsbeløp før sikkerheter.

Hovedtyper av pant som benyttes for kapitaldekningsformål er pant i bolig og fritidseiendom. Garantier har i liten grad betydning for kapitaldekningen. I noen tilfeller benyttes garantier fra banker eller regionale myndigheter. Berg Sparebank benytter ikke kredittderivater.

Det tas ikke hensyn til motregningsadgang ved beregning av kapitalkrav. Verdivurdering av sikkerheter tar utgangspunkt i sikkerhetens markedsverdi. Sikkerhetsobjekter som er ukjente for oss skal dokumentere sin verdi gjennom offentlig takst. På eiendommer i vårt primærmarked benyttes, i tillegg til takst, bankens egen markedskunnskap ved fastsettelse av verdi.

Verdivurdering av boligeiendommer oppdateres ved vesentlige endringer i markedet og minst hvert tredje år.

Det tas hensyn til konsentrasjonsrisiko i bankens ICAAP, likevel slik at konsentrasjonsrisiko som følge av konsentrasjon av typer av sikkerheter ikke eksplisitt tilordnes kapitalbehov.

4.9 Motpartsrisiko knyttet til derivater

Banken har ingen derivater hvor det beregnes kapitalkrav for motpartsrisiko.

5 Egenkapitalposisjoner

Bankens beholdning av aksjer og andeler er klassifisert som omløpsportefølje (gevinstformål) og anleggsaksjer (strategisk formål).

Kortsiktig plassering i aksjer verdsettes til markedsverdi. Porteføljen er spredd for å oppnå ønsket risikospredning.

Anleggsaksjene er vurdert til anskaffelseskost. Aksjene blir likevel nedskrevet hvis virkelig verdi er vesentlig lavere enn bokført verdi, og verdifallet ikke anses som forbigående.

Matrisen under viser egenkapitalposisjoner fordelt etter om de holdes for gevinstformål eller strategisk formål. Matrisen viser også type verdipapir og bokført verdi, virkelig verdi, realisert gevinst/tap siste år og hvor mye av dette som er medregnet i hhv kjernekapital og tilleggskapital.

Egenkapitalposisjoner (beløp i hele tusen kroner)

Beløp i tusen kroner	Bokført verdi	Virkelig verdi	Realisert gevinst/ -tap i perioden	Urealisert gevinst/ -tap	Herav medregnet i kjernekapital ¹	Herav medregnet i tilleggskapital ¹
Aksjer og andeler - gevinstformål						
- børsnoterte aksjer	57.665	57.665	3.798	658	-	-
- andre aksjer og andeler						
Aksjer og andeler - strategisk formål						
- børsnoterte aksjer	65.580	65.580	362	-76	-	-
- andre aksjer og andeler						

¹ "Herav" sikter til urealiserte gevinster/tap

6 Renterisiko

Renterisiko er risiko for tap på grunn av endringer i det generelle rentenivået. Risikoen oppstår som følge av de enkelte eiendels- og gjeldspostene har ulik gjenstående rentebindingstid.

Berg Sparebank har identifisert følgende kilder til renterisiko:

- Utlån til kunder/andre banker
- Rentebærende plasseringer i verdipapir
- Innskudd fra kunder
- Rentebærende verdipapirgjeld
- Annen rentebærende gjeld

Renterisiko på utlån til kunder oppstår i tilknytning til både flytende lån og fastrentelån. I henhold til finansavtaleloven (gjeldende for privatpersoner) har banken en varslingsfrist på 6 uker før en eventuell renteøkning på utlån kan iverksettes.

Renterisiko knyttet til kundeinnskudd oppstår også i tilknytning til både flytende og fastforrentede avtaler. Når det gjelder kundeinnskudd er varslingsfristen i finansavtaleloven på 2 måneder når endringen går til kundens ugunst. Renterisikoen på innskudd med flytende rentevilkår er dermed noe høyere enn den tilsvarende risikoen på utlån. I praksis endrer vi renten for våre kunders lån og innskudd på samme tidspunkt. Så lenge utlånsporteføljen er størst, vil vi tjene på en renteøkning og tape på en rentenedgang.

Bankens plasseringer i rentebærende verdipapirer består hovedsakelig av papirer med flytende rente som reguleres kvartalsvis. Fra vår meglerforbindelse mottar vi månedlige kurs- og renterisikooversikter.

All rentebærende verdipapirgjeld er lagt ut med flytende rente knyttet til 3 måneders NIBOR og kvartalsvise rentejusteringer. Renteesikring av innlån vurderes fortløpende. Banken har ingen renterisiko i utenlandsk valuta. Renterisikoen styres etter vedtatte rammer og begrensninger i bankens policy for markedsrisiko.

Modellen på neste side viser betydningen av en økning eller reduksjon i rentenivået med 1 % -poeng.

Renterisiko

	Eksposering i tusen kroner	Renteløpetid	Renterisiko i tusen kroner ¹
Eiendeler			
Utlån til kunder med flytende rente	-1.886.308	0,12	-2.177
Utlån til kunder med rentebinding	-	-	-
Rentebærende verdipapirer inkl. rentefond	-224.852	0,12	-270
Øvrige rentebærende eiendeler	-144.747	0,12	-174
Beregnet renterisiko	-22.559		-2.620
Gjeld			
Innskudd med rentebinding	-	-	-
Andre innskudd	1.849.522	0,12	2.134
Verdipapirgjeld	135.922	0,12	157
Øvrig rentebærende gjeld	75.128	0,12	90
Beregnet renterisiko	20.606		2.381
Utenom balansen			
Renterisiko i derivater	-	-	-
Sum renterisiko	-1.953		-239

¹ Renterisiko er beregnet som et anslag på verdiendring ved ett prosentpoengs økning i renten.

Negativt fortegn indikerer at banken tjener på en renteoppgang.

7 Styring og kontroll av risiko

7.1 Formål og prinsipper for ICAAP

ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) er bankens egen prosess for å vurdere bankens kapitalbehov. Denne kapitalbehovsvurderingen skal være fremoverskuende, og dette innebærer at kapitalbehovet skal vurderes i forhold til bankens nåværende og fremtidig risikoprofil. Det er derfor et overordnet prinsipp at banken i tillegg til å beregne behovet ut fra gjeldende eksponering (eventuelt rammer) også må vurdere kapitalbehovet i lys av planlagt vekst, eventuelle besluttede strategiske endringer m.v.

Fremtidige tap kan deles inn i forventede tap og uventede tap. Forventede tap kan betraktes som en driftskostnad og forutsettes dekket over den løpende driften. Den løpende driften kan også betraktes som et førstelinje-forsvar mot uventede tap. I kapitalbehovsvurderingen legges det imidlertid til grunn at uventede tap ikke dekkes over driften, med skal dekkes av kapital. Kapitalbehovsvurderingen innebærer følgelig at

banken beregner hvor mye kapital som trengs for å dekke opp for fremtidige uventede tap.

Disse beregningene gjøres på ulike måter for ulike risikoer, og er basert på ulike forutsetninger. Det er en implisitt forutsetning om at det ikke beregnes kapital som dekker alle tenkelige tapsutfall. Det er imidlertid benyttet konservative forutsetninger i beregningene.

Ved beregning av samlet kapitalbehov (for alle risikoene) kan det argumenteres for at de ulike risikoene ikke vil materialisere seg samtidig, og at det derfor eksisterer diversifikasjonseffekter som innebærer at det samlede kapitalbehovet er lavere enn summen av kapitalbehovet for de enkelte risikoene. Banken har imidlertid valgt å legge en konservativ tilnærming til grunn, og ser derfor bort fra slike effekter.

Med risikotoleranse forstås størrelsen på den risikoen banken er villig til å ta i sin virksomhet for å nå sine mål. Risikotoleransen kommer til uttrykk i rammeverket for virksomheten, herunder i begrensninger i vedtekter, policyer, fullmakter, retningslinjer og rutiner. For noen av risikoene er det vanlig å fastsette kvantitative begrensninger på risiko, for eksempel kvantitative rammer for markedsrisiko, rammer for store engasjement, rammer for eksponering mot enkeltbransjer osv. For andre risikotyper er det mer naturlig å benytte kvalitative begrensninger. Slike begrensninger angir hvor langt man er villig til å strekke seg på enkeltrisikoer, og representerer derfor en beskrivelse av risikotoleransen for disse enkeltrisikoene. Bankens risikotoleranse er forsøkt reflektert i kapitalbehovet som beregnes for hver enkelt risiko.

Banken har videre, basert på en overordnet risikotoleranse, etablert et minstekrav til buffer utover beregnet kapitalbehov. Dette nivået er benevnt bankens minimumskrav til kapitaldekning.

I fastsettingen av bankens minimumsmål til kapitaldekning inngår bankens internt beregnede kapitalbehov, men banken gjør i tillegg en vurdering av forventninger og krav fra bankens omgivelser. Bankens overordnede risikotoleranse innebærer at minimumsmålet til kapitaldekning alltid vil være høyere enn bankens internt beregnede kapitalbehov.

Bankens minimumsmål til kapitaldekning og overordnede retningslinjer for kapitalbehovsvurderingen er vedtatt av bankens styre. Nåværende minimumsmål for hhv. bankens kjernekapitaldekning og bankens rene kjernekapitaldekning er 14,5 % og 13,5 %. Administrasjonen gjennomfører de relevante vurderinger og beregninger og fremlegger dette for styret. En slik gjennomgang gjøres minst én gang per år. Styret er aktivt med i prosessen, og banken benytter ekstern revisor i kvalitetssikringen av arbeidet.

Bankens interne kapitalbehovsvurdering innebærer en analyse og beregning av kapitalbehov for følgende risikoer:

- Kredittrisiko
- Markedsrisiko
- Operasjonell risiko
- Konsentrasjonsrisiko
- Eiendomspriserisiko
- Likviditetsrisiko
- Forretningsrisiko
- Omdømmerisiko
- Strategisk risiko

Beregning av kapitalbehov for enkeltrisikoer gjøres ved hjelp av ulike metoder. Banken stresstester effekten på kapitaldekningen av et alvorlig økonomisk tilbakeslag/nedgangskonjunktur. I tillegg gjennomfører banken en reversed stresstest. I en reversed stresstest bestemmer banken først hvilken kapitaldekning som er så lav at banken risikerer å bli satt under administrasjon og/eller overtatt. Deretter simulerer banken med forskjellige kombinasjoner av parameterverdier som i sum gir det resultat man har bestemt.

Hensikten med en slik reversed stresstest er å gi banken ytterligere kunnskap om hvor mye som skal til før bankens kapitaldekning faller under ett kritisk nivå. Banken gjennomfører også egne stresstester av likviditetsrisiko.

7.2 Styring og kontroll av enkeltrisikoeer

I det følgende gis en gjennomgang av bankens håndtering av de enkelte risikoene.

Berg Sparebank er en forholdsvis liten kredittinstitusjon. Det er derfor et overordnet mål for styret at bankens kredittpolicy innebærer forsvarlig risiko. Banken har utarbeidet et eget regelverk som bidrar til begrensninger og styring av den finansielle risiko. Finansiell risiko deles inn i kredittisiko, likviditetsrisiko og markedsrisiko. Markedsrisiko består igjen av renterisiko, valutarisiko og aksjekursrisiko. Nedenfor følger en beskrivelse av de ulike typer risiko, og hvordan banken har håndtert disse.

Risikostyringsfunksjonen er organisert som en integrert del av bankens internkontroll-opplegg.

7.2.1 Kredittisiko

Kredittisiko defineres som risiko for tap knyttet til at kunder eller andre motparter ikke kan gjøre opp for seg til avtalt tid og i henhold til skrevne avtaler, og at mottatte sikkerheter ikke dekker utestående krav. Denne typen risiko knytter seg hovedsakelig til større privat- og næringslivsengasjement, men også til bankens plasseringer i verdipapirer.

Vårt regelverk, både i kredittåndboken og i reglene for virksomheten på verdipapirmarkedet, gir klare begrensninger i volum og krav til sikkerhet.

Bankens aktivitet på kredittområdet styres av en kredittpolicy, vedtatt av styret, som er bankens overordnede retningslinjer innenfor kredittområdet. Kredittpolicyen gir bl.a. rammer for eksponering i Person- og Bedriftsmarkedet og geografisk markedsområde. Lån, kreditter og garantier til næringsformål skal ikke utgjøre mer enn 30 % av samlede lån, kreditter og garantier. Styret har delegert en utlånsfullmakt til banksjef, som igjen har delegert dette videre ned i organisasjonen basert på kompetanse og risiko innenfor ulike segmenter og produkter.

Kredittpolicyen gir rammer for en forsvarlig utlånsvirksomhet hvor det ved kredittvurderingen stilles krav til at låntakers økonomi tåler renteøkning på inntil 5 % - poeng. Som en hovedregel skal det stilles krav om minst 20 % egenkapital. Dersom dette kravet avvikes, skal det i utgangspunktet søkes kompensert av ekstra sikkerheter.

Store engasjement kan i seg selv utgjøre en risiko – særlig om de utgjør en betydelig del av bankens samlede portefølje og/eller er konsentrert om enkelte bransjer. Over tid skal Berg Sparebank ikke ha mer enn 6 store næringslivsengasjement. Samlet sett skal de ikke utgjøre mer enn 75 % av bankens ansvarlige kapital.

Både person- og bedriftskundene blir risikoklassifiserte. Risikoklassifiseringssystemet gjør banken bedre i stand til å beregne og styre risiko innenfor utlånsområdet. Både person- og næringskunder blir delt inn i følgende tre risikoklasser: Lav risiko, middels risiko og høy risiko.

Banken beredskapsplaner skal tre i kraft når følgende krisesituasjoner oppstår:

- Meget negativ omtale av banken med tanke på tap (bankens kredittverdighet svekkes)
- Tap på utlån overstiger 0,9 % av gjennomsnittlig forvaltningskapital
- Ren kjernekapitaldekning kommer under 15,5 %
- Kapitaldekning kommer under 16,5 %
- Klassifiserte D og E kunder utgjør mer enn 5 % av brutto utlån.

Styret vurderer bankens kredittisiko som lav/moderat.

7.2.2 Markedsrisiko

Markedsrisiko kan beskrives som ugunstige endringer relatert til rente, valuta og kursrisiko. Styring av bankens markedsrisiko skjer gjennom definerte rammer for investeringer i aksjer, aksjefond og obligasjoner m.m. Rammene ligger godt innenfor de myndighetsbestemte maksimalgrensene, og vurderes årlig av styret.

Banken har utkontraktert forvaltningen av obligasjonsporteføljen til Eika Kapitalforvaltning AS. Avtalen har et klart mandat for risikoeksponering. Porteføljen består av Obligasjoner med fortrinnsrett, rentefond, senior bankobligasjoner og ansvarlige lån/fondsobligasjoner. Porteføljen har hovedsakelig flytende rente og følger endringer i pengemarkedsrenten. Rapport om utviklingen i porteføljen utarbeides hver måned.

Bankens markedsrisiko anses som lav.

7.2.2.1 Aksjekursrisiko

Aksjekursrisikoen omhandler risiko i forhold til aksjer, aksjefond og pengemarkedsfond. Disse deles gjerne inn i handelsportefølje, øvrige omløpsmidler og anleggsmidler, men Berg Sparebank har kun papirer i de to sistnevnte porteføljene. Omløpsporteføljen består hovedsakelig av pengemarkedsfond hvor banken har plassert deler av sin overskuddslikviditet. Anleggsbeholdningen består hovedsakelig av aksjer i strategiske selskaper. Verdipapirporteføljen rapporteres til styret hvert kvartal.

7.2.2.2 Valutarisiko

Banken har gjennom året ikke hatt posisjoner i valuta utover kjøp og salg av reisevaluta til våre kunder.

7.2.3 Operasjonell risiko

Operasjonell risiko kan defineres som risiko for tap som følge av mangelfulle eller mislykkede interne prosesser, menneskelige feil, systemfeil eller eksterne hendelser. Denne risikoen reduseres gjennom gode systemer og rutiner for kvalitetssikring, holdninger og kompetanse hos bankens ansatte samt gjennom systematisk opplæring og internkontroll.

Administrasjonen avgir halvårlig rapport til styret med vurdering av risikoforhold så vel som kvaliteten av den interne kontrollen. Videre foretar eksternt revisor årlig en vurdering av bankens kontrolltiltak med tilhørende rapport til styret.

Kompleksiteten i bankens tjenesteaspekter har hatt en klart økende tendens de siste årene. Bransjen har selv tatt et økt kompetansekrav alvorlig ved å etablere egne autorisasjonsordninger for finansielle rådgivere. Berg Sparebank har tilsluttet seg ordningen. Vi har fem Autoriserte Finansielle Rådgivere ved utgangen av 2013. Syv medarbeidere har gjennomført Eikas «Dagligbanksertifisering» og to medarbeidere har gjennomført Eikas «Internsertifisering BM».

Den operasjonelle risikoen ansees totalt sett som lav.

7.2.4 Konsentrasjonsrisiko

Konsentrasjonsrisikodefineres som risiko for tap som følge av konsentrasjon om:

- Enkeltkunder
- Enkelte bransjer
- Geografiske områder

Berg Sparebank har i sin kredittpolicy nedfelt at man over tid ikke skal ha mer enn 6 såkalte store næringslivsengasjement. Pr. 31.12.2013 hadde banken ett stort kundeengasjement.

Ekstra konjunkturutsatte bransjer har vi definert til å omfatte overnattings- og serveringsvirksomhet, næringsseiendom, transport og entreprenørbransjen.

Vi har vurdert om vi har en hjørnesteinsbedrift i vårt marked. Banken har kommet frem til at så ikke er tilfelle.

Banken har utlån i primærområdet (Halden og Fredrikstad kommuner) på 86 %. Øvrige utlån er spredd på resten av landet. Vi mener det gir en god risikospredning.

7.2.5 Eiendomsprisrisiko

Denne risikotypen defineres som risiko for uventet verdifall på institusjonens eiendommer eller porteføljer av eiendomsinvesteringer, eller uventede tap på lån til datterselskaper som er eiendomsselskaper (ofte er eiendomsmassen skilt ut i egne datterselskaper). Eiendomspris risiko knyttet til utlån til eiendomssektoren eller eiendeler som sikkerhet dekkes under kredittrisiko og konsentrasjonsrisiko.

Vårt datterselskap – Storgaten 10 – er eier av bankbygget. Siden bokført verdi av bygget er omkring 40 % av verditakst ansees denne risiko som svært lav.

7.2.6 Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at banken ikke kan innfri sine forpliktelser ved forfall og refinansiere gjeld til en akseptabel pris. Risikoen omfatter også bankens evne til å finansiere ønsket vekst uten vesentlig økte kostnader. Av bankens likviditetspolicy, som er styrebehandlet, fremgår det at banken skal ha en lav til moderat likviditetsrisiko. Likviditetspolicyen har klare rammer for likviditetsnivået i banken, herunder måltall for bufferlikviditet og likviditetsindikatorer, mål for innskuddsdekning og vedtatte rammer for finansieringsstruktur.

Bankens utlånsportefølje har stort sett lang restløpetid, mens det meste av innskuddene enten ikke har, eller har kort oppsigelsestid. Dette innebærer i seg selv en likviditetsrisiko. Innskuddene er fordelt på mange innskytere. Berg Sparebank er solid med en egenkapitalandel på 11,5 %, og en kjernekapitaldekning på 21,0 %. Bankdriften er lønnsom og går med betryggende overskudd. Det anses derfor som lite sannsynlig at store mengder kundeinnskudd skal forsvinne raskt ut, og kundeinnskudd betraktes derfor som langsiktig finansiering.

Bankens innskuddsdekning var ved utgangen av 2013 på 98,1 % - en økning på 4,4 % - poeng fra i fjor. Hovedårsaken til bedringen er en vesentlig økning av kundeinnskuddene – hele 14,4 %.

I løpet av 2013 har banken innfridd NOK 169 mill. i ekstern funding. Samtidig har banken utstedt 2 nye obligasjonslån – totalt NOK 100 mill. Løpetiden på lånene er tilpasset bankens forfallsstruktur, og samtlige lån er knyttet opp mot NIBOR.

Bankens bruk av Eika Boligkreditt AS (EBK) for 1. prioritets boliglån er noe redusert i forhold til tidligere. Banken er i ferd med å bygge en portefølje i egen balanse med «EBK-klare lån» som inngår som et element i beredskapsplanen. Banken har innestående på konti i Norges Bank og DNB på NOK 138,0 mill. I tillegg til dette har vi en likviditetsreserve plassert i ulike obligasjoner, rentefond og bankinnskudd for til sammen ca. NOK 238,0 mill. Banken har også en ubenyttet kontokreditt i DNB på 75 mill. kroner.

Styret vurderer bankens likviditetsrisiko som lav.

7.2.7 Forretningsrisiko

Forretningsrisiko defineres som risikoen for uventede inntektsvingninger ut fra andre forhold enn kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko. Risikoen kan opptre i ulike forretnings- eller produktsegmenter og være knyttet til konjunktursvingninger og endret kundeatferd.

7.2.8 Omdømmerisiko

Omdømmerisiko defineres som risiko for svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet, dvs. hos kunder, motparter, eiere og

myndigheter. Banken kommer meget godt ut av Norsk Kundebarometer's (NKB) årlige måling av kundetilfredshet.

7.2.9 Strategisk risiko

Strategisk risiko er risiko for uventede tap eller sviktende inntjening i forhold til prognoser knyttet til vekstambisjoner, inntreden i nye markeder eller oppkjøp.

Berg Sparebank er en del av Eika Alliansen og har en eierandel på 1,52 % i Eika Gruppen. Banken har en klar intensjon om å opprettholde vår relative eierandel, og har ingen planer om å vurdere andre valg av alliansetilknytning.

7.3 Bankens godtgjørelsesordning

Styret har gitt retningslinjer for godtgjørelse som omfatter alle former for godtgjørelse til bankens ansatte. Retningslinjene skal bidra til å fremme og gi incentiver til god styring av og kontroll med virksomhetens risiko, motvirke for høy risikotaking og bidra til å unngå interessekonflikter.

Berg Sparebank har en generell ordning for variabel godtgjørelse som defineres inn under pkt 5: Unntak i Finanstilsynets rundskriv av 21.2.2011 "Godtgjørelsesordninger i finansinstitusjoner, verdipapirforetak og forvaltningsselskap for verdipapirfond". Ordningen omfatter hele banken (eks. banksjef) og gir ikke incentiveeffekt når det gjelder overtakelse av risiko. Den variable godtgjørelse beregnes på grunnlag av bankens driftsresultat før skatt, måloppnåelse salgsmål og måloppnåelse KTI i NKB's årlige kundetilfredshetsmåling. Bonus fordeles likt mellom alle ansatte på bakgrunn av stillingsbrøk. Samlet utbetalt godtgjørelse for bankens ansatte utgjorde NOK 805.239 i 2013.

Halden, 20. mars 2014